

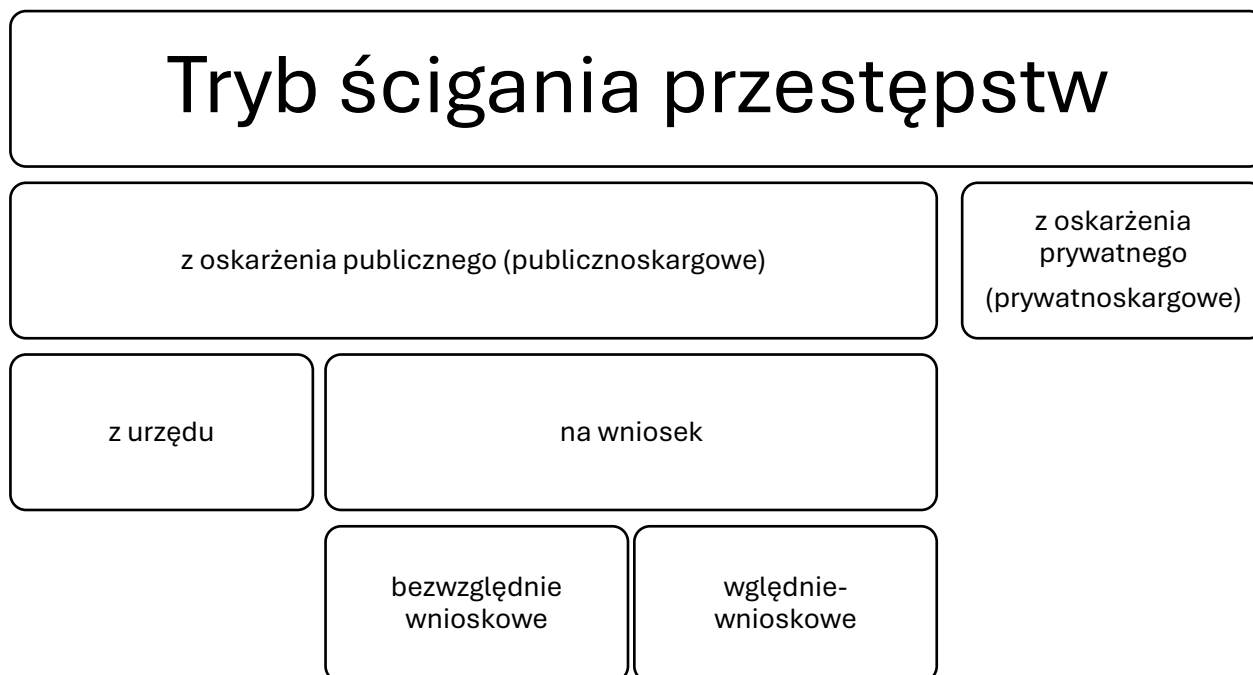
dr Magdalena Perkowska
adiunkt, Katedra Prawa Karnego i Kryminologii
Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku
e-mail: m.perkowska@uwb.edu.pl
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9495-132X>

**Lekcja: Przykłady przestępstw ściganych z oskarżenia publicznego i prywatnego
w Rzeczypospolitej Polskiej.**

Rola prokuratora i oskarżyciela posiłkowego. Akt oskarżenia prywatnego.¹

SŁOWA KLUCZE: tryb ścigania, publicznoskargowe, prywatnoskargowe, prokurator, oskarżyciel posiłkowy

Graf 1. Tryb ścigania przestępstw

Źródło: Opracowanie własne.

¹ Publikacja dofinansowana ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą „Nauka dla Społeczeństwa II” nr projektu NdS-II/SN/0131/2023/01 kwota dofinansowania 431 200,00 zł całkowita wartość projektu” 431 200,00 zł.

Przestępstwa mogą być ścigane z **oskarżenia publicznego** lub z **oskarżenia prywatnego**.² Większość przestępstw ściganych jest z oskarżenia publicznego, a zatem mają charakter **publicznoskargowy**. Oznacza to, że ich ściganiem zajmuje się oskarżyciel publiczny, którym z reguły jest prokurator. **Prokurator** działa w imieniu państwa. Jego zadaniem jest prowadzenie postępowania przygotowawczego (ustalenie czy zostało popełnione przestępstwo, wykrycie sprawcy, wyjaśnienie okoliczności sprawy oraz zebranie dowodów), sporządzenie aktu oskarżenia i wykonywanie czynności oskarżyciela przed sądem.³

W ramach trybu publicznoskargowego wyróżnia się **przestępstwa ścigane z urzędu i na wniosek**. Przestępstwo jest **ścigane z urzędu**, co oznacza że jeżeli odpowiedni organ państwowy (np. Policja, Prokuratura) poweźmie uzasadnione podejrzenie, że przestępstwo zostało popełnione jest on zobowiązany do wszczęcia i kontynuowania postępowania karnego.⁴ Zasadą jest, że przestępstwa ścigane są z urzędu. Odstępstwem od tej zasady są **przestępstwa ścigane na wniosek**. One nadal mają charakter publicznoskargowy, co oznacza że do ścigania ich sprawców powołany jest organ państwowy (np. Policja, Prokuratura), ale aby organ mógł to zrobić potrzebny jest wniosek pokrzywdzonego. Wniosek pokrzywdzonego stanowi rodzaj formalnej zgody na ściganie, a więc jest warunkiem wszczęcia postępowania. Jeżeli pokrzywdzony nie składa wniosku o ściganie, prowadzenie postępowania karnego nie jest możliwe.⁵ Jeżeli postępowanie karne zostało wszczęte i w jego trakcie okazuje się, że organy ścigania mają do czynienia z przestępstwem ściganym na wniosek, postępowanie takie należy zawiesić do czasu płynięcia wniosku pokrzywdzonego. W przypadku braku wniosku postępowanie należy umorzyć. W przypadku przestępstwa ściganych na wniosek – informacja o tym znajduje się w przepisie określającym dane przestępstwo.

Brak informacji o trybie ścigania oznacza, że przestępstwo ścigane jest z oskarżenia publicznego, z urzędu.

Wśród przestępstw ściganych z oskarżenia publicznego na wniosek wyróżnia się przestępstwa mające charakter **bezwzględnie wnioskowy i względnie wnioskowy**. Te ostatnie

² W. Filipkowski, E. M. Guzik-Makaruk, K. Laskowska, E. Zatyka, Przewodnik po prawie karnym. Tablice, orzecznictwo, kazusy, Warszawa 2016, s. 67.

³ L. Gardocki, Prawo karne, Warszawa, C. H. Beck, 2023, s. 65.

⁴ A. Grześkowiak, K. Wiak, Prawo karne z testami online, Warszawa, C. H. Beck, 2023, s. 123.

⁵ P. Zawiejski, Rozdział IV. Podział Przestępstw, (w:) T. Dukiet-Nagórska, O. Sitarz, Prawo karne. Wykład akademicki, Warszawa 2023, s. 219-220.

to czyny, które są zasadniczo ścigane z urzędu, a na wniosek tylko wtedy gdy sprawcę i pokrzywdzonego łączy szczególna relacja albo gdy pokrzywdzonym jest (bądź nie jest) szczególnie podmiot. Przepisy bezwzględnie wnioskowe jest groźba karalna (art. 190 k.k.) lub wykonanie zabiegu leczniczego bez zgody pacjenta (art. 192 k.k.). Przykładem przestępstwa względnie wnioskowego jest na przykład kradzież (art. 278 k.k.), ale tylko w przypadku gdy przestępstwo kradzieży zostało popełnione na szkodę osoby najbliższej⁶ (art. 278§4⁷ k.k.).

Przestępstwa prywatnoskargowe są w polskim prawie karnym nieliczne. Ustawodawca uznał, że tylko w przypadku kilku przestępstw decyzja czy ich sprawcy będą ścigani zależy od woli pokrzywdzonego. Zatem ściganie przestępstw z oskarżenia prywatnego należy wyłącznie do decyzji pokrzywdzonego. Uznaje się w przypadku tych przestępstw, że ich ściganie jest niejako prywatną sprawą pokrzywdzonego. Pokrzywdzony jako oskarżyciel prywatny wnosi do sądu i popiera przed sądem akt oskarżenia.⁸

Tryb ścigania przestępstw wskazuje kodeks karny.⁹ Co do zasady przestępstwo jest ścigane z oskarżenia publicznego z urzędu, następuje to zawsze wtedy gdy w przepisie nie jest wyraźnie wskazane, że jest ono ścigane w innym trybie (na wniosek lub z oskarżenia prywatnego). Jeżeli przestępstwo jest ścigane z oskarżenia publicznego na wniosek, wtedy taka informacja znajduje się bezpośrednio w przepisie określającym dane przestępstwo. W przypadku przestępstw ściganych z oskarżenia prywatnego informacja o tym trybie ścigania znajduje się bezpośrednio w przepisie określającym dane przestępstwo.

⁶ Definicja osoby najbliższej zawarta została w art. 115 § 11 k.k.: Za osobę najbliższą uznaje się małżonka, wstępnego, zstępного, rodzeństwo, powinowatego w tej samej linii lub stopniu, osobę pozostającą w stosunku przysposobienia oraz jej małżonka, a także osobę pozostającą we wspólnym pożyciu.

⁷ Art. 278 § 4 k.k.: Jeżeli kradzież popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

⁸ A. Grześkowiak, K. Wiak, op. cit., 123-124. W tym sprawach co do zasady nie występuje oskarżyciel publiczny, chociaż prokurator ma prawo do takiej sprawy przystąpić, albo sam wszcząć postępowanie o przestępstwo ścigane z oskarżenia prywatnego. Następuje to wtedy i tylko wtedy jeżeli wymaga tego interes społeczny. W takim przypadku postępowanie toczy się z urzędu.

⁹ A. Marek, V. Konarska-Wrzosek, Prawo karne. 11. Wydanie, Warszawa 2016, s. 9.

Przykład 1.: przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego na wniosek.

Art. 190. § 1. Kto grozi innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub na szkodę osoby dla niej najbliższej, jeżeli groźba wzbudza w osobie, do której została skierowana lub której dotyczy, uzasadnioną obawę, że będzie spełniona, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Art. 192. § 1. Kto wykonuje zabieg leczniczy bez zgody pacjenta, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Przykład 2.: Przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego

Przestępstwo	Regulacja prawna
Art. 157 k.k. lekki uszczerbek na zdrowiu	§ 1. Kto powoduje naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia, inny niż określony w art. 156 § 1, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. § 2. Kto powoduje naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia trwający nie dłużej niż 7 dni, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. § 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 lub 2 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku. <u>§ 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 2 lub 3, jeżeli naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia nie trwał dłużej niż 7 dni, odbywa się z oskarżenia prywatnego, chyba że pokrzywdzonym jest osoba najbliższa zamieszkująca wspólnie ze sprawcą.</u>
Art. 212 k.k. pomówienie	§ 1. Kto pomawia inną osobę, grupę osób, instytucję, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć ją w opinii publicznej lub

	narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności. § 2. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 za pomocą środków masowego komunikowania, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku. § 3. W razie skazania za przestępstwo określone w § 1 lub 2 sąd może orzec nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego, Polskiego Czerwonego Krzyża albo na inny cel społeczny wskazany przez pokrzywdzonego. <u>§ 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 odbywa się z oskarżenia prywatnego.</u>
Art. 216 k.k. znieważenie	§ 1. Kto znieważa inną osobę w jej obecności albo choćby pod jej nieobecność, lecz publicznie lub w zamiarze, aby zniewaga do osoby tej dotarła, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności. § 2. Kto znieważa inną osobę za pomocą środków masowego komunikowania, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku. § 3. Jeżeli zniewagę wywołało wyzywające zachowanie się pokrzywdzonego albo jeżeli pokrzywdzony odpowiedział naruszeniem nietykalności cielesnej lub zniewagą wzajemną, sąd może odstąpić od wymierzenia kary. § 4. W razie skazania za przestępstwo określone w § 2 sąd może orzec nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego, Polskiego Czerwonego Krzyża albo na inny cel społeczny wskazany przez pokrzywdzonego. <u>§ 5. Ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego.</u>
Art. 217 k.k. naruszenie nietykalności cielesnej	§ 1. Kto uderza człowieka lub w inny sposób narusza jego nietykalność cielesną, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku. § 2. Jeżeli naruszenie nietykalności wywołało wyzywające zachowanie się pokrzywdzonego albo jeżeli pokrzywdzony odpowiedział naruszeniem nietykalności, sąd może odstąpić od wymierzenia kary. <u>§ 3. Ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego.</u>

Kazus 1.

Amanda (58 lat) miała dwójkę dzieci Wiktorię (19 lat) i Amadeusza (32 lata). Córka mieszkała nadal z nią w 3 pokojowym mieszkaniu. Amanda wyjechała z córką na kilkudniową pielgrzymkę. Klucze od mieszkania jak zawsze w takich sytuacjach zostawiła synowi. Po powrocie do domu miała wrażenie, jakby w jej pokoju ktoś był. Książki na półce były w lekkim nieładzie, ubrania w szafce były wymięte a bielizna w szufladzie wymieszana, chociaż ona zawsze ją precyzyjnie układa kolorami. Zajrzała do drewnianej szkatułki, w której trzymała biżuterię. Zauważyła, iż nie ma w niej pierścionka z trzema rubinami, który dostała przed laty od swojej babci. Przeszukała swój pokój, ale nigdzie nie mogła go znaleźć. Zaniepokojona tym, zadzwoniła zapytać syna, czy był w czasie jej nieobecności w mieszkaniu, ale ten stwierdził, że zajrzał tylko raz na chwilę, podlał kwiatki i wyszedł. Amanda była zdenerwowana i zadzwoniła na policję, aby zgłosić kradzież. Przybyli po kilku godzinach technicy policyjni nie stwierdzili śladów włamania, ale zabezpieczyli liczne odciski palców w jej pokoju, oraz na szkatułce. Po ich identyfikacji okazało się, że zabezpieczone ślady należą głównie do Amandy i jej córki Wiktorii. Jednak na szkatułce, a także na szafkach i szufladzie odnaleziono świeże odciski palców Amadeusza. Policja wszczęła postępowanie w sprawie kradzieży pierścionka.

Zadanie 1.: Na podstawie art. 278 k.k. ustal tryb ścigania, czynu którego dopuścił się Amadeusz.

Art. 278 k.k.

§ 1. Kto zabiera w celu przywłaszczenia cudzą rzecz ruchomą, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 1a. Tej samej karze podlega, kto zabiera w celu przywłaszczenia cudzą kartę uprawniającą do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto bez zgody osoby uprawnionej uzyskuje cudzy program komputerowy w celu osiągnięcia korzyści majątkowej.

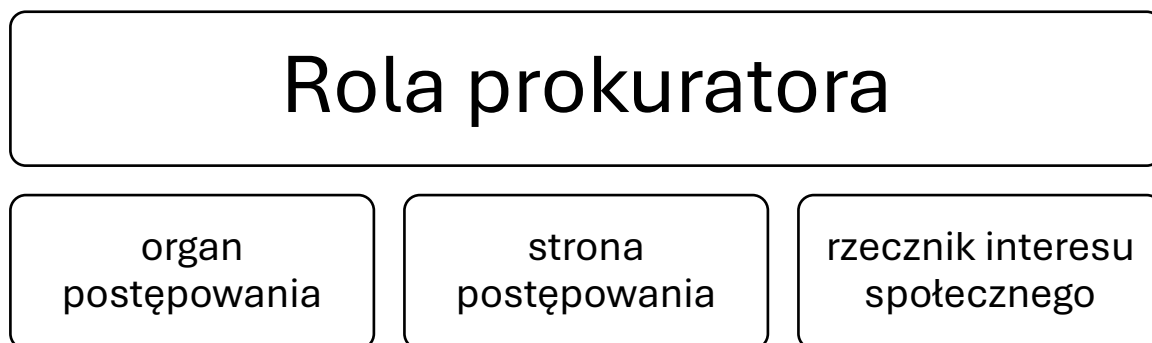
§ 3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca czynu określonego w § 1, 1a lub 2 podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 3a. Kto dopuszcza się kradzieży szczególnie zuchwałej, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 4. Jeżeli kradzież popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

§ 5. Przepisy § 1, 3, 3a i 4 stosuje się odpowiednio do kradzieży energii.

Graf 2. Rola prokuratora

Źródło: Opracowanie własne.

Zgodnie a art. 2 ustawy o prokuraturze wykonuje ona „zadania w zakresie ścigania przestępstw oraz stoi na straży praworządności”. Zadanie to realizuje m.in. poprzez¹⁰:

- prorowadzenie lub nadzorowanie postępowania przygotowawczego w sprawach karnych,
- sprawowanie funkcji oskarżyciela publicznego przed sądami,
- koordynowanie działalności w zakresie ścigania przestępstw lub przestępstw skarbowych, prowadzonej przez inne organy państwowe;
- współdziałanie z organami państwowymi, państwowymi jednostkami organizacyjnymi i organizacjami społecznymi w zapobieganiu przestępczości i innym naruszeniom prawa;
- prorowadzenie badań w zakresie problematyki przestępczości oraz jej zwalczania i zapobiegania oraz współpracę z innymi podmiotami, w zakresie prowadzenia badań dotyczących problematyki przestępczości, jej zwalczania i zapobiegania oraz kontroli.

Tak ukształtowany w art. 2 ustawy o Prokuraturze zakres jej zadań pozwala na wyłonienie 3 ról w jakich występuje prokurator. Pierwsza to organ postępowania przygotowawczego, druga to strona postępowania sądowego a trzecia to rzecznik interesu społecznego. Prokurator jako **organ postępowania przygotowawczego** prowadzi śledztwo (które może też powierzyć

¹⁰ T. Grzegorzczak, M. Misztal (w:) T. Grzegorzczak, J. Tylman, Polskie postępowanie karne, Warszawa 2022, s. 311.

Policji), może prowadzić dochodzenie, sprawuje nadzór nad postępowaniem przygotowawczym, w zakresie w jakim sam go nie prowadzi, oraz sprawuje funkcję oskarżyciela publicznego przed sądami.¹¹

Rolą prokuratora jest doprowadzenie do sprawiedliwego ukarania osoby winnej popełnienia przestępstwa. To na oskarżycielu publicznym spoczywa ciężar dowodu, a więc udowodnienie sprawstwa i winy oskarżonego odnośnie do określonego przestępstwa. Prokuratora nazywa się często „gospodarzem” postępowania przygotowawczego, gdyż to on je prowadzi lub nadzoruje.¹²

Wraz z wniesieniem do sądu aktu oskarżenia kończy się rola prokuratora jako organu postępowania. Prokurator staje od tego momentu się **stroną postępowania**, a rolę gospodarza przejmuje sąd.¹³ Od wniesienia aktu oskarżenia do sądu czyli rozpoczęcia postępowania sądowego prokurator działa już w roli oskarżyciela publicznego i jest stroną postępowania.

Prokurator może także pojawić w postępowaniu karnym jako **rzecznik interesu społecznego** (ochrony praworządności). Są to sytuacje, kiedy prokurator podejmuje działania na rzecz pokrzywdzonego (ofiary) lub też na rzecz samego oskarżonego. Wówczas nie występuje jako oskarżyciel, czyli strona postępowania sądowego, ale jako uczestnik mający na uwadze interes społeczny czyli ochronę praworządności. To uprawnienie wynika także z art. 2 ustawy o Prokuraturze.¹⁴

Rola prokuratora:

Jako organ postępowania:

- Prowadzenie lub nadzorowanie postępowania przygotowawczego, w którym ustala się czy rzeczywiście popełniono przestępstwo, dąży do wykrycia sprawcy, wyjaśnienia okoliczności popełnienia czynu zabronionego oraz zgromadzenia materiału dowodowego.
- Podjęcie decyzji o umorzeniu lub prowadzeniu postępowania w sprawie.
- Wniesienie do sądu aktu oskarżenia.

Jako strona postępowania sądowego

¹¹ Ibidem.

¹² Ibidem, s. 355.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Ibidem 487-488.

- Popieranie przed sądem aktu oskarżenia.
- Cofnięcie aktu oskarżenia.
- Udział w rozprawach w sprawach prowadzonych z oskarżenia publicznego.
- Prawo do złożenia wniosku o naprawienie szkody lub krzywdy wyrządzonej przestępstwem.
- Możliwość wszczęcia postępowania o przestępstwo ścigane z oskarżenia prywatnego, lub przystąpienia do już wszczętego postępowania. Możliwe jest to tylko wtedy jeżeli wymaga tego interes społeczny.
- Prawo do przeglądania akt sprawy sądowej w każdym momencie.

Jako strona rzecznik interesu społecznego (praworządności):

- Prokurator może wystąpić z wnioskiem na rzecz pokrzywdzonego o nałożenie na skazanego obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznana krzywdę.
- Prokurator może wykonywać prawa pokrzywdzonego, gdy ten zmarł i nie pozostawił osób uprawnionych do wykonywania jego praw.
- Prokurator może zaskarżyć orzeczenie na korzyść oskarżonego.

Rola oskarżyciela posiłkowego

Oskarżycielem posiłkowym jest pokrzywdzony, który w sprawie o przestępstwo ścigane z urzędu występuje z oskarżeniem obok prokuratora albo w określonych prawem sytuacjach także zamiast prokuratora.

W polskim postępowaniu karnym występują dwa rodzaje oskarżycieli posiłkowych:

- a. Oskarżyciel posiłkowy uboczny – działający obok oskarżyciela publicznego
- b. Oskarżyciel posiłkowy subsydiarny (zastępczy, samoistny) - działający zamiast oskarżyciela publicznego.¹⁵

Jeśli prokurator wniósł akt oskarżenia pokrzywdzony (lub podmiot uprawniony do wykonywania jego praw) może, aż do rozpoczęcia przewodu sądowego, złożyć oświadczenie że będzie działał w charakterze oskarżyciela posiłkowego (oskarżyciel posiłkowy uboczny). Pokrzywdzony staje się oskarżycielem posiłkowym przez samo złożenie oświadczenia, że będzie działał w tym charakterze. Może też tak być, że oskarżyciel prywatny staje się oskarżycielem posiłkowym z mocy prawa w momencie, gdy do wytoczonego przez niego

¹⁵ K. Dudka, (w:) K. Dudka, H. Paluszkiwicz, Postępowanie karne, Warszawa 2024, wydanie 7, s. 92.

oskarżenia prywatnego przyłączy się prokurator (oskarżyciel posiłkowy uboczny). W takiej sytuacji postępowanie przed sądem będzie toczyło się jak postępowanie o przestępstwo ścigane z urzędu. Istnieje też taka możliwość że pokrzywdzony samodzielnie wystąpi z aktem oskarżenia o czyn ścigany z urzędu jako oskarżyciel posiłkowy (oskarżyciel posiłkowy subsydiarny). Stać się tak może jeżeli prokurator dwukrotnie odmówi wszczęcia postępowania przygotowawczego lub dwukrotnie umorzy postępowanie o czyn ścigany z urzędu. Akt oskarżenia oskarżyciela posiłkowego jest objęty przymusem adwokacko-radcowskim, co oznacza że musi zostać sporządzony przez profesjonalnego prawnika będącego adwokatem lub radcą prawnym.¹⁶

Oskarżyciel posiłkowy jest pełnoprawną stroną procesową co oznacza że jest zawsze podmiotem niezależnym nawet jeżeli w postępowaniu sądowym działa obok prokuratora.¹⁷ Realizuje on samodzielnie funkcje oskarżenia, niezależnie od innego oskarżyciela (publicznego lub posiłkowego) co oznacza, iż działa on we własnym imieniu i niezależnie od aktywności innych oskarżycieli.¹⁸

Ze względu na fakt że reprezentuje on przed sądem prywatny interes może jedynie popierać oskarżenie i nie może podejmować żadnych czynności na korzyść oskarżonego.¹⁹ Może on zaskarżyć każde rozstrzygnięcie i ustalenie który narusza jego prawa lub szkodzi jego interesom. Ma on również możliwość zaskarżenia wyroku nawet tylko co do kary. Jego udział w postępowaniu nie jest obowiązkowy, a jego nieobecność nie wstrzymuje biegu postępowania. Oskarżyciel posiłkowy może w toku postępowania korzystać pełnomocnika. Takim pełnomocnikiem może być adwokat lub radca prawny. Oskarżyciel posiłkowy może zawsze odstąpić od oskarżenia w formie pisemnej lub ustnie do protokołu organu prowadzącego czynności.²⁰

Rola oskarżyciela prywatnego

Oskarżycielem prywatnym jest pokrzywdzony, który w sprawach o przestępstwa wskazane przez przepisy kodeksu karnego (art. 157, 212, 216, 217 k.k.) wnosi i popiera oskarżenie przed

¹⁶ T. Grzegorzczak, M. Misztal, op. cit. s. 383.

¹⁷ Ibidem, s. 390.

¹⁸ K. Dudka, (w:) K. Dudka, H. Paluszkiwicz, op. cit., s. 93.

¹⁹ Ibidem.

²⁰ T. Grzegorzczak, M. Misztal, op. cit., s. 390.

sądem. Pokrzywdzony jako oskarżyciel prywatny może działać samodzielnie przed sądem. W razie zaistnienia takiej potrzeby Policja przyjmuje od pokrzywdzonego skargę (w sprawie o

przestępstwo ścigane z oskarżenia prywatnego) i w razie potrzeby zabezpiecza dowody, po czym przesyła skargę do właściwego sądu.²¹

Oskarżycielem posiłkowym staje się poprzez samo wniesienie prywatnego aktu oskarżenia, przy czym sąd bada czy oskarżyciel prywatny jest rzeczywiście osobą pokrzywdzoną przestępstwem, oraz czy oskarżenie wniesiono w terminie.²²

Konstrukcja prywatnego aktu oskarżenia:

Prywatnego aktu oskarżenia nie obejmuje tzw. przymus adwokacki, co oznacza, że dokument ten nie musi być podpisany przez adwokata. Może zostać sporządzony samodzielnie przez pokrzywdzonego przestępstwem (lub osobą uprawnioną do wykonywania jego praw).

Prywatny akt oskarżenia musi zawierać:

1. Miejscowość i datę sporządzenia aktu oskarżenia.
2. Oznaczenie sądu rejonowego do którego kierowany jest akt oskarżenia.
3. Oznaczenie oskarżyciela prywatnego: imię i nazwisko, pesel, adres do korespondencji.
4. Oznaczenie oskarżonego: imię i nazwisko, adres do korespondencji.
5. Dokładne określenie zarzucanego oskarżonemu czynu, ze wskazaniem czasu, miejsca, sposobu i okoliczności jego popełnienia oraz skutków (szkoda i jej wartość). Opis zarzucanego czynu może wskazywać jego kwalifikację prawną tj. art. 157 k.k., 215, 216 lub 217 k.k., ale nie jest to wymóg obligatoryjny.
6. Uzasadnienie: należy zwięźle opisać stan faktyczny, w jakim doszło do popełnienia czynu zarzucanego oskarżonemu, i podać dowody na poparcie swoich twierdzeń; można też wskazać, czego oskarżyciel domaga się od sądu w stosunku do oskarżonego.
7. Wykaz osób, których wezwania na rozprawę żąda oskarżyciel prywatny tj. świadków.

²¹ Art. 488 Kodeksu postępowania karnego.

²² T. Grzegorzczak, M. Misztal, op. cit., s. 390; S. Waltoś, P. Hofmański, Proces karny. Zarys systemu. Warszawa 2020, s. 194-195.

8. Wykaz dowodów potwierdzających popełnienia przestępstwa.
9. Dowód uiszczenia opłaty sądowej.
10. Podpis oskarżyciela prywatnego.

Ważne:

- ❖ Podział na czyny ścigany z oskarżenia publicznego i ścigane z oskarżenia prywatnego znajduje się w kodeksie karnym.
- ❖ Zasada jest ściganie przestępstw z oskarżenia publicznego (z urzędu).
- ❖ Kodeks Karny wyraźnie wskazuje w przepisie kiedy przestępstwo jest ścigany z oskarżenia publicznego na wniosek lub z oskarżenia prywatnego.
- ❖ W przypadku przestępstw ściganych z urzędu akt oskarżenia przed sąd wnosi i popiera oskarżyciel publiczny (prokurator).
- ❖ W przypadku przestępstw ściganych z oskarżenia prywatnego akt oskarżenia przed sąd wnosi i popiera oskarżyciel prywatny (pokrzywdzony).

LITERATURA WYKORZYSTANA W PRACY:

Dudka K, (w:) K. Dudka, H. Paluszkievicz, Postępowanie karne, Warszawa 2024.
Filipkowski W., Guzik-Makaruk E. M., Laskowska K., Zatyka E., Przewodnik po prawie karnym. Tablice, orzecznictwo, kazusy, Warszawa 2016.
Gardocki L., Prawo karne, Warszawa 2023.
Grzegorzczak T., Misztal M. (w:) T. Grzegorzczak, J. Tylman, Polskie postępowanie karne, Warszawa 2022.
Grzegorzczak T., Misztal M.(w:) T. Grzegorzczak, J. Tylman, Polskie postępowanie karne, Warszawa 2022.
Grześkowiak A., Wiak K., Prawo karne z testami online, Warszawa 2023.
Marek A., Konarska-Wrzošek V., Prawo karne. 11. Wydanie, Warszawa 2016.
Waltoś S., Hofmański P., Proces karny. Zarys systemu, Warszawa 2020.
Zawiejski P., Rozdział IV. Podział Przestępstw, (w:) T. Dukiet-Nagórska, O. Sitarz, Prawo karne. Wykład akademicki, Warszawa 2023.

SCENARIUSZ DO LEKCJI**Przykłady przestępstw ściganych z oskarżenia publicznego i prywatnego
w Rzeczypospolitej Polskiej.****Rola prokuratora i oskarżyciela posiłkowego. Akt oskarżenia prywatnego.****Cele:**

- Zapoznanie ucznia z obowiązującym w prawie polskim trybem ścigania przestępstw
- Kształtowanie świadomości prawnej w zakresie prawa i postępowania karnego
- Zapoznanie ucznia z przestępstwami ściganymi w różnych trybach (publicznoskargowym i prywatnoskargowym)

Planowane efekty kształcenia:

1. Uczeń zna tryb ścigania przestępstw w Polsce
2. Uczeń umie wyjaśnić różnice między trybami ścigania przestępstw
3. Uczeń zna przykłady przestępstw ściganych w oskarżenia publicznego
4. Uczeń zna przykłady przestępstw ściganych w oskarżenia prywatnego
5. Uczeń potrafi wyjaśnić rolę oskarżyciela (prokuratora i oskarżyciela posiłkowego)
6. Uczeń potrafi przygotować prywatny akt oskarżenia

Metody i formy pracy: wykład, graf, kazus**Przebieg lekcji:**

1. WSTĘP: czynności organizacyjne, zapoznanie Uczniów z tematem i celem lekcji.
2. ROZWINIĘCIE:
 - a) Przetawienie grafu 1.
 - b) Omówienie trybu ścigania przestępstw:
 - Wskazanie dwóch trybów: przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego oraz prywatnego.
 - Omówienie trybu ścigania przestępstw z oskarżenia publicznego: tryb z urzędu i na wniosek z podaniem przykładów na podstawie artykułów kodeksu karnego (patrz: Przykład 1.).

- Omówienie trybu ścigania przestępstw z oskarżenia prywatnego na podstawie zamkniętej listy artykułów kodeksu karnego (patrz: Przykład 2.).
 - Omówienie kazusu 1, wykonanie zadania 1.
 - c) Przetawienie grafu 2.
 - d) Omówienie roli prokuratora: organ postępowania przygotowawczego, strona postępowania sądowego, rzecznik interesu społecznego.
 - e) Omówienie roli oskarżyciela posiłkowego i prywatnego.
 - f) Omówienie struktury prywatnego aktu oskarżenia.
3. ZAKOŃCZENIE: Podsumowanie omówionych zagadnień.